

Rok 2006: Nový začátek ústavní hysterie?

03.března 2006 Markéta Pitrová

Netransparentní unijní proces, který byl neoprávněně označován jako „ústavodárný“, zasáhla v létě 2005 smrtící rána. Referenda ve Francii a Nizozemí ústavní dokument odmítla a tím upozornila na ratifikační taktiku typickou pro EU. Jedná se o způsob koncentrace politického tlaku na prosazení jediného možného řešení. Tolik zmiňovaná absence „plánu B“ v létě loňského roku tedy nebyla v EU „chybou“, ale promyšlenou strategií.

Unie bez ústavy

Reakce EU na neúspěch dvou lidových hlasování byla zajímavá. Evropská rada v červnu 2005 konstatovala, že unie je sice v hluboké krizi, ale že od svého úmyslu prosadit ústavní smlouvu neustoupí. Summit pouze přiznal nutnost časového odkladu, když prohlásil, že „datum 1. listopadu 2006 ... již není udržitelné, protože státy, které neratifikovaly, nebudou schopné poskytnout jinou odpověď dříve než v polovině roku 2007“. Evropská komise dlouhou dobu setrvala po boku Evropské rady a vyzývala k pokračování ratifikačního procesu bez ohledu na dosavadní neúspěch. Realistický postoj předsedy Komise Prodiho prosvítal postupně, až konečně v září vygradoval ve vyjádření, že „ústava je mrtvá“ a že EU musí řešit daleko naléhavější otázky. Těmi byl samozřejmě rozpočet a finanční výhled. Další reakcí Evropské komise byl akční plán na zlepšení komunikace, který ale nástroji jako je „naslouchání, komunikace, jednání na místní úrovni atd.“ připomínal priority Jacquese Delorse z 80. let. Komise během podzimu pokračovala prezentací již trochu konkrétnějšího plánu D a Bílé knihy, zatímco dosud nehlasující členské státy postupně oznamovaly hibernaci ratifikačního procesu. Do čela ostře proustavní skupiny se vedle Evropského parlamentu postavilo Rakousko, které dokonce prostřednictvím Wolfganga Schüssela vyjádřilo přesvědčení, že by Francie a Nizozemí měly hlasování opakovat. Je proto přirozené, že po skončení britského předsednictví se pozornost upřela právě na tuto zemi.

Ústava je prioritou rakouského předsednictví, proti opakování hlasování je Nizozemí

Rakouské priority na začátku ledna 2006 sledovaly s napětím především ty země, jejichž ratifikační proces byl pozastaven a nedostal od britského říjnového summitu žádný konkrétní podnět. Rakousko skutečně postavilo ústavní otázku na první místo svého programu. Neřeklo sice, že chce přímo vyřešit osud textu, nicméně aspirovalo na vedení debaty a vyhodnocení diskusního období. Úsilí rakouské BZÖ a ÖVP vrátit ústavní smlouvu do hry navázalo na prohlášení německé koalice CDU a SPD, která se již nyní připravuje na převzetí předsednictví EU na začátku roku 2007. Zatímco Německo více méně trvá na zachování zamítnutého textu, Rakousko je připraveno na jeho revizi. Silná koalice Evropského parlamentu, předsedajícího Rakouska a vůdčího Německa nicméně čelí negativnímu postoji Nizozemí, které v bezprostřední návaznosti na změny v začátku roku potvrdilo, že stanovisko voličů je pro něj závazné. S ohledem na tyto události je proto o to cennější postoj komisařky Walströmové, která odmítá toto „ústavní inženýrství“ a nechce spekulovat o povolnosti budoucí nizozemské vlády a vypsání nového referenda.

Jedno je rok po prezentaci ústavní smlouvy zřejmé. Paradoxně nejpragmatictější a klidně uvažujícím aktérem celého procesu je Evropská komise a nikoliv členské státy. Komise opakovaně upozorňuje na zájem evropských občanů a pokouší se posílit debatu o evropském projektu. Její činnost ale může být pouze doplňková. Klíčová role zůstává na členských státech, které se zatím jen navzájem obviňují a nemají žádné konkrétní návrhy k revizi dokumentu.